

ΣΤΟΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ

ISBN 978-960-372-099-7

ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗ

Ομότιμη Καθηγήτρια Προληπτικής και

Κοινωνικής Οδοντιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΟΥΡΑΝΙΑ ΝΙΚΟΛΑΤΟΥ - ΓΑΛΙΤΗ

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Στοματολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

Επίκουρη Καθηγήτρια

Παιδοδοντιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών **ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΟΥΤΖΑΣ**

Αναπληρωτής Καθηγητής

Οδοντικής Χειρουργικής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΥΔΟΞΙΑ ΠΕΠΕΛΑΣΗ

Επίκουρη Καθηγήτρια

Περιοδοντολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΝΤΙΝΕΟΠΛΑΣΜΑΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΛΟΚΕΣ.

ΔΙΑΓΝΩΣΗ - ΠΡΟΛΗΨΗ - ΘΕΡΑΠΕΙΑ..... 1

Ουρανία Νικολάτου - Γαλίτη

Γενικά

Στοματικές επιπλοκές κατά τη χημειοθεραπεία - ακτινοθεραπεία και η αντιμετώπισή τους

Κοινές στοματικές επιπλοκές για χημειο-ακτινοθεραπεία

Οξεία χημειο- και ακτινο-βλεννογονίτιδα

Λοιμώξεις του βλεννογόνου του στόματος

Καντιντίαση

Λοίμωξη από τον ιό του απλού έρπητα

Βακτηριακές λοιμώξεις

Μεταβολές της γεύσης

Ξηροστομία

Διαταραχές διατροφής

Ειδικές στοματικές επιπλοκές κατά τη χημειοθεραπεία

Θρομβοπενία - Αιμορραγικές βλάβες

Νευροτοξικότητα

Οστεονέκρωση των γνάθων σε ογκολογικούς ασθενείς που λαμβάνουν διφωσφονικά

Ειδικές στοματικές επιπλοκές κατά την ακτινοθεραπεία

Τερηδόνα

Οδοντική υπερευαισθησία

Νόσοι του περιοδοντίου

Ίνωση - Τρισμός

Οστεοακτινονέκρωση

Στοματικές επιπλοκές σε ασθενείς με μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων

Στοματικές επιπλοκές σε σχέση με τη χειρουργική θεραπεία του καρκίνου κεφαλής και τραχήλου

Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΟΜΑΤΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΣΘΕΝΗ 23

Θεσσαλία Αθανασούλη

Γενικά

Οδοντιατρική φροντίδα του ογκολογικού ασθενή

Οδοντίατρος - Προσωπικό - Χώρος ιατρείου

Διαμόρφωση εξατομικευμένου πρωτοκόλλου παροχής οδοντιατρικής φροντίδας

Οδοντιατρική φροντίδα πριν από την έναρξη της θεραπευτικής αγωγής του καρκίνου

Αξιολόγηση του ασθενή

Ενημέρωση του ασθενή και της οικογένειας

Πρόληψη

Οδοντιατρική θεραπεία

Οδοντιατρική φροντίδα κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής αγωγής του καρκίνου

Πρόληψη

Οδοντιατρική θεραπεία

Αντιμετώπιση στοματικών επιπλοκών

Οδοντιατρική φροντίδα μετά τη θεραπευτική αγωγή του καρκίνου

Οδοντιατρική φροντίδα μετά τη χημειοθεραπεία και την ακτινοθεραπεία

Πρόληψη

Οδοντιατρική θεραπεία

Αντιμετώπιση στοματικών επιπλοκών

Οδοντιατρική φροντίδα μετά τη χειρουργική αφαίρεση όγκου στην περιοχή της κεφαλής

και του τραχήλου

Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΕΡΙΟΔΟΝΤΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΣΘΕΝΗ 51

Ευδοξία Πεπελάση

Περιοδοντική θεραπεία και χημειοθεραπεία

Περιοδοντική θεραπεία πριν την έναρξη της χημειοθεραπείας

Αξιολόγηση της περιοδοντικής κατάστασης

Επικοινωνία με τον ογκολόγο

Προγραμματισμός της περιοδοντικής θεραπείας

Σχέδιο και εφαρμογή της περιοδοντικής θεραπείας	
Περιοδοντική θεραπεία κατά τη διάρκεια της χημειοθεραπείας	
Επανεξέταση	
Στοματική υγιεινή	
Περιοδοντική θεραπεία	
Περιοδοντική θεραπεία μετά τη χημειοθεραπεία	
Επανεξέταση – Στοματική υγιεινή	
Περιοδοντική θεραπεία	
Περιοδοντική θεραπεία και ακτινοθεραπεία κεφαλής και τραχήλου	
Περιοδοντική θεραπεία πριν την έναρξη της ακτινοθεραπείας	
Αξιολόγηση της περιοδοντικής κατάστασης	
Επικοινωνία με τον ογκολόγο	
Προγραμματισμός της περιοδοντικής θεραπείας	
Σχέδιο και εφαρμογή της περιοδοντικής θεραπείας	
Περιοδοντική θεραπεία κατά τη διάρκεια της ακτινοθεραπείας	
Επανεξέταση	
Στοματική υγιεινή	
Περιοδοντική θεραπεία	
Περιοδοντική θεραπεία μετά την ακτινοθεραπεία	
Επανεξέταση – Στοματική υγιεινή	
Περιοδοντική θεραπεία	
Περιοδοντική θεραπεία και μεταμόσχευση αρχέγονων αιμοποιητικών κυττάρων	
Περιοδοντική θεραπεία πριν από τη μεταμόσχευση	
Περιοδοντική θεραπεία μετά τη μεταμόσχευση	
Αντιμετώπιση αύξησης του όγκου των ούλων λόγω λήψης κυκλοσπορίνης	
Βιβλιογραφία	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΞΗΡΟΣΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ	71
<i>Θεσσαλία Αθανασούλη</i>	
Γενικά	
Στοματικές επιπλοκές από την ξηροστομία	
Διάγνωση της ξηροστομίας	
Αντιμετώπιση της ξηροστομίας	
Τοπική αντιμετώπιση	
Συστηματική αντιμετώπιση	
Πρόληψη	
Μελλοντικές προσεγγίσεις για την αύξηση της έκκρισης του σάλιου	
Βιβλιογραφία	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΦΘΟΡΙΟΥΧΑ	83
<i>Θεσσαλία Αθανασούλη</i>	
Γενικά	
Μέθοδοι χορήγησης φθοριούχων σε ογκολογικούς ασθενείς	
Πρωτόκολλα χορήγησης φθοριούχων σε ογκολογικούς ασθενείς	
Πρωτόκολλα χορήγησης φθοριούχων σε ογκολογικούς ασθενείς με μειωμένη ταχύτητα	

ροής σάλιου και υψηλού κινδύνου στην τερηδόνα
Πρωτόκολλα χορήγησης φθοριούχων σε ογκολογικούς ασθενείς με φυσιολογική
ταχύτητα ροής σάλιου και χαμηλού ή μέτριου κινδύνου στην τερηδόνα
Σχόλια σχετικά με τη χορήγηση φθοριούχων σε ογκολογικούς ασθενείς
Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΣΚΛΗΡΩΝ ΟΔΟΝΤΙΚΩΝ ΙΣΤΩΝ

ΣΕ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΥΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ 99

Ιωάννης Τζούτζας

Γενικά

Βλάβες των σκληρών οδοντικών ιστών

Παράμετροι που επηρεάζουν την αποκατάσταση των οδοντικών βλαβών

Διαδικασία αποκατάστασης

Έλεγχος πεδίου εργασίας

Επιλογή μεθόδων παρασκευής κοιλοτήτων

Κλασικές μέθοδοι κοπής σκληρών οδοντικών ιστών

Αεροαποτριβή

Χημικομηχανική αφαίρεση τερηδόνας

Laser σκληρών οδοντικών ιστών

Ατραυματική τεχνική

Προστασία πολφού

Τεχνητά τοιχώματα

Επιλογή υλικού αποκατάστασης

Τελείωση και λείανση της αποκατάστασης

Αναχαίτιση τερηδόνων και μικροσυντηρητικές αποκαταστάσεις

Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΗ ΑΡΧΕΓΟΝΩΝ ΑΙΜΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ

ΚΥΤΤΑΡΩΝ 123

Κατερίνα Καββαδία, Ουρανία Νικολάτου - Γαλίτη

Γενικά

Οδοντιατρική φροντίδα

Περίοδος πριν από τη μεταμόσχευση

Πρόληψη – Οδοντιατρική θεραπεία

Άμεση περίοδος μετά τη μεταμόσχευση

Πρόληψη

Οδοντιατρική θεραπεία

Ενδιάμεσοι περίοδοι μετά τη μεταμόσχευση

Πρόληψη

Οδοντιατρική θεραπεία

Απώτερη περίοδος μετά τη μεταμόσχευση

Πρόληψη

Οδοντιατρική θεραπεία

Επανεξέταση

Μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της μεταμόσχευσης αρχέγονων αιμοποιητικών

κυττάρων στα παιδιά
Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑ 133
Κατερίνα Καββαδία

Γενικά

Οδοντίατρος – Προσωπικό – Χώρος ιατρείου

Οδοντιατρική φροντίδα πριν από την έναρξη της θεραπευτικής αγωγής του καρκίνου

Ενημέρωση των γονέων και του ασθενή

Πρόληψη

Οδοντιατρική θεραπεία

Οδοντιατρική φροντίδα κατά τη διάρκεια της θεραπευτικής αγωγής του καρκίνου

Οδοντιατρική φροντίδα μετά τη θεραπευτική αγωγή του καρκίνου

Πρόληψη

Επανεξέταση

Οδοντιατρική θεραπεία

Αναπτυξιακές διαταραχές λόγω ακτινοθεραπείας

Ορθοδοντική θεραπεία

Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΟΥ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΣΘΕΝΗ – ΚΛΙΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ 145
Κατερίνα Καββαδία, Ιωάννης Τζούτζας, Θεσσαλία Αθανασούλη

Γενικά

Κλινική Περίπτωση 1: Νήπιο 3 ετών μετά τη μεταμόσχευση αρχεγόνων
αιμοποιητικών κυττάρων

Κλινική Περίπτωση 2: Παιδί 7 ετών με νεφροβλάστωμα

Κλινική Περίπτωση 3: Έφηβος 15 ετών με καρκίνο του ρινοφάρυγγα

Κλινική Περίπτωση 4: Έφηβος 16 ετών με καρκίνο του ρινοφάρυγγα

Κλινική Περίπτωση 5: Έφηβη 17 ετών με όγκο στην παρεγκεφαλίδα

Κλινική Περίπτωση 6: Ενήλικας 57 ετών με καρκίνο της κάτω γνάθου

Κλινική Περίπτωση 7: Ενήλικας 49 ετών με καρκίνο του ρινοφάρυγγα

Κλινική Περίπτωση 8: Ενήλικας 46 ετών με καρκίνο του ρινοφάρυγγα

Κλινική Περίπτωση 9: Ενήλικας 58 ετών με καρκίνο του στοματοφάρυγγα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΚΑΙ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ 169
Θεσσαλία Αθανασούλη

Γενικά

Διατροφή και πρόληψη του καρκίνου

Διατροφικά προβλήματα κατά τη διάρκεια και μετά τη θεραπευτική αγωγή του καρκίνου

Εξατομικευμένη διατροφική ενημέρωση των ατόμων με καρκίνο

Διατροφική ενημέρωση ομάδων ατόμων στην κοινότητα

Διατροφή ατόμων με προχωρημένη μορφή καρκίνου

Μέθοδοι διατροφικής υποστήριξης καρκινοπαθών

Σχόλια σχετικά με τη διατροφή του ογκολογικού ασθενή

Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΔΙΑΚΟΠΗ ΚΑΠΝΙΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ 179

Θεσσαλία Αθανασούλη

Γενικά

Επιπτώσεις του καπνίσματος στη γενική υγεία

Επιπτώσεις του καπνίσματος στη στοματική υγεία

Επιπτώσεις του καπνίσματος στους παθητικούς καπνιστές

Οδοντιατρική ομάδα και διακοπή του καπνίσματος

Μέθοδοι παρέμβασης για τη διακοπή του καπνίσματος στο οδοντιατρείο

Περιγραφή της διαδικασίας της συμβουλευτικής

Παρέμβαση των οδοντιάτρων στην κοινότητα για τη διακοπή του καπνίσματος

Βιβλιογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΚΑΙ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ 191

Θεσσαλία Αθανασούλη

Γενικά

Ανάπτυξη της ψυχοογκολογίας

Παράγοντες που επηρεάζουν την ψυχολογική κατάσταση του ογκολογικού ασθενή

Συμβολή της ογκολογικής ομάδας στην ψυχολογική υποστήριξη του ογκολογικού ασθενή

Ο ρόλος του οδοντιάτρου στην ψυχολογική υποστήριξη του ογκολογικού ασθενή

Επικοινωνία του γιατρού-οδοντιάτρου με τον ογκολογικό ασθενή

Είδη επικοινωνίας

Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία

Αρχές επικοινωνίας γιατρού-οδοντιάτρου-ασθενή

Η πληροφόρηση είναι δικαίωμα του ασθενή

Εκπαίδευση στην επικοινωνία

Επικοινωνία και ποιότητα ζωής

Βιβλιογραφία